

Vergaderjaar 2013–2014

33 997

Vliegcramp MH17

Nr. 16

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN, VAN DEFENSIE EN VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 27 augustus 2014

Hierbij bieden wij u, mede namens de Minister-President en in overeenstemming met de toezegging om uw Kamer regelmatig te informeren, de stand van zaken aan ten aanzien van de nasleep van de ramp met Malaysia Airlines vlucht MH17. Deze brief dient als aanvulling op de Kamerbrief van 14 augustus jl. (Kamerstuk 33 997, nr. 10).

De inspanningen blijven onverminderd gericht op de drie eerder door het kabinet geformuleerde doelstellingen: 1. repatriëring van de lichamen en persoonlijke bezittingen, 2. onderzoek naar de toedracht van de ramp en 3. strafrechtelijk onderzoek.

Consulaire aspecten en nabestaandenzorg

Inmiddels is het ruim een maand geleden dat de ramp met MH17 zich voltrok. Op 21 juli 2014 heeft een eerste nabestaandenbijeenkomst plaatsgevonden met als doel de verwanten te informeren en de gelegenheid te scheppen om met elkaar ervaringen en emoties te delen. Gisteravond heeft een tweede nabestaandenbijeenkomst plaatsgevonden in Nieuwegein. Het voornaamste doel was dat de Nederlandse overheid de nabestaanden nader kon informeren over het werk van de repatriëringsmissie tussen 1 en 6 augustus, over de voortgang van het identificatieproces en van het strafrechtelijk onderzoek. Verschillende overheidsinstanties waren aanwezig om een toelichting te geven en vragen te beantwoorden: Het Landelijk Team Forensische Opsporing (LTFO), het Nederlands Forensisch Instituut (NFI), het Openbaar Ministerie (OM), vertegenwoordigers van de repatriëringmissie (Defensie en Politie). Ook de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV), Slachtofferhulp Nederland (SHN), Stichting ARQ, het Instituut voor Psychotrauma (IVP) en Malaysia Airlines waren aanwezig.

Via de betrokken ambassades en de familierechercheurs zijn ook de nabestaanden van de niet-Nederlandse slachtoffers of buitenlandse

nabestaanden over de informatiebijeenkomst geïnformeerd. Daarnaast is afgesproken dat de ambassades ten behoeve van hun nabestaanden een verslag van de bijeenkomst in het Engels ontvangen.

Herdenkingsbijeenkomst

Er zal een landelijke herdenkingsbijeenkomst georganiseerd worden. Het kabinet heeft besloten deze te laten plaatsvinden op maandag 10 november aanstaande in Amsterdam. De herdenkingsbijeenkomst zal een combinatie zijn van een formeel en informeel karakter, waarbij zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de wensen van nabestaanden. Vanzelfsprekend zal overleg worden gevoerd over de rol van de Tweede en de Eerste Kamer bij deze herdenking.

Overlijdensakten

Begin vorige week is definitief geworden dat Oekraïne overlijdensakten op zal stellen voor de niet-Nederlandse niet in Nederland wonende slachtoffers van MH17. Hierbij wordt een procedure beoogd aan de hand waarvan de akte zo snel mogelijk kan worden opgesteld en klaar voor gebruik kan worden overhandigd aan de nabestaanden. De bijeenkomsten met de ambassades in Den Haag zullen worden voortgezet. De eerstvolgende bijeenkomst is gepland op dinsdag 2 september 2014.

Identificatieproces in Nederland

De identificatie van de slachtoffers van rampvlucht MH17 wordt uitgevoerd door het Landelijk Team Forensische Opsporing (LTFO), in de Korporaal Van Oudheusden Kazerne in Hilversum. De identificatie van de slachtoffers kan gebeuren op basis van (1) vingerafdrukken, (2) gebitsstatus, (3) DNA of (4) een combinatie van deze methoden. De informatie die hierdoor beschikbaar komt, wordt vergeleken met gegevens en materiaal van het slachtoffer voor het overlijden. De Identificatie Board moet de identiteit formeel vaststellen.

Het DNA-onderzoek, één van de onderzoeksmethoden voor identificatie, is te verdelen in drie stappen:

1. Vervaardigen van DNA-profielen op basis van celmateriaal van nabestaanden (familieleden) of van de persoonlijke bezittingen van de slachtoffers;
2. Vervaardigen van DNA-profielen van stoffelijke resten;
3. Vergelijkend DNA-onderzoek van de vervaardigde DNA-profielen

De afgelopen weken ontving het NFI via het LTFO meer dan 600 bemonsteringen van stoffelijke resten, die eerder in het rampgebied in Oekraïne waren veiliggesteld en vervolgens waren overgebracht naar Hilversum. Daarnaast ontving het NFI DNA-materiaal van nabestaanden (familieleden) en persoonlijke eigendommen van slachtoffers. Op dit moment, woensdag 27 augustus 2014, heeft het NFI 283 unieke DNA-profielen van overledenen vastgesteld. Dit aantal neemt waarschijnlijk de komende weken nog toe. Het aantal unieke DNA-profielen zegt echter nog niets definitiefs over het uiteindelijke aantal identificaties van slachtoffers. Het legt de basis voor het verdere DNA-onderzoek. Er is daarna nog een aantal stappen noodzakelijk om daadwerkelijk tot een identificatie door het LTFO te komen. Het identificatieproces duurt naar verwachting nog enkele maanden. Tijdens de nabestaandenbijeenkomst gisteravond werd een toelichting gegeven op het identificatieproces.

Interim-missie Kiev en Charkiv

De interim-missie continueert haar inspanningen in Oekraïne in de samenstelling zoals in de meest recente brief over de stand van zaken d.d. 14 augustus jl. is uiteengezet.

De bevolking in het gebied wordt nog steeds actief benaderd. Via de media en het netwerk van de Nederlandse ambassade in Kiev zijn telefoonnummers breder bekend gesteld, waarvan de bevolking gebruik kan maken om melding te maken van de vondst van stoffelijke overschotten en persoonlijke bezittingen. Op 13 augustus is hierover een bericht gepubliceerd door Oekraïense media en ANP.

Tevens worden door de missie contacten gelegd met lokale autoriteiten in (de nabijheid van) het rampgebied, zoals gemeentehuizen, ziekenhuizen, politiebureaus en maatschappelijke instellingen die nog aanwezig zijn. Via hun netwerken kunnen zij de bevolking in het rampgebied oproepen vondsten op de telefonische meldpunten door te geven.

Op de telefonische meldpunten zijn tot aan het moment van verzenden van deze brief geen meldingen over vondsten van stoffelijke overschotten en persoonlijke bezittingen binnengekomen. Daarbij speelt mee dat de veiligheidssituatie in het rampgebied onverminderd slecht is.

Veiligheidsbeeld Oost-Oekraïne

De veiligheidssituatie in Oost-Oekraïne blijft fluïde en onoverzichtelijk. Momenteel intensiveren de Oekraïense veiligheidsdiensten en militairen de militaire operatie tegen de pro-Russische separatisten. Deze operatie lijkt momenteel gericht op de omsingeling en herovering van onder meer de steden Donetsk en Loehansk, de belangrijkste transportroutes in Oost-Oekraïne en het gebied rond de rampplek. Deze laatste locatie is voor beide partijen van belang en zal voorlopig onderdeel van het strijdtoneel blijven. Hoewel de militaire operatie enige vooruitgang boekt, staan grote delen van Oost-Oekraïne, waaronder de ramplocatie, niet onder effectieve controle van de Oekraïense overheid. Vanwege de voortgang van de militaire operatie neemt de vastberadenheid van de pro-Russische separatisten, gesteund door de Russische Federatie, toe. Frontlijnen en gevechtslocaties wisselen dan ook dagelijks.

Bovendien blijft er sprake van een aanhoudende Russische militaire aanwezigheid aan de Russische zijde van de Oekraïense grens. Hiermee heeft de Russische Federatie voldoende gevechtskracht geconcentreerd voor een beperkte militaire operatie in Oost-Oekraïne, al dan niet onder het voorwendsel van een humanitaire operatie. Door deze combinatie van factoren blijft er sprake van een significante dreiging in het gebied. De veiligheidssituatie in de regio Charkiv is stabiel; de dreiging tegen Nederlands personeel is verwaarloosbaar.

Onderzoek naar toedracht

De Onderzoeksraad voor Veiligheid heeft eerder laten weten dat de Raad het onderzoek naar de toedracht van de vliegramp met vlucht MH17 nu voortzet vanuit Den Haag, nadat het internationale team enkele weken onderzoek heeft verricht in Oekraïne. De Raad verwacht begin september een rapport met voorlopige bevindingen te publiceren. In dat rapport staan de eerste feitelijke bevindingen uit het onderzoek gebaseerd op verschillende bronnen. Deze gegevens worden op dit moment met elkaar vergeleken en daarna geanalyseerd. Over de inhoud van het te verwachten rapport kan nu niets worden vermeld. De resultaten van het

nationale onderzoek naar de vluchtroute en passagierslijst worden bekend gemaakt in het eindrapport van de Onderzoeksraad.

Strafrechtelijk onderzoek

Het Openbaar Ministerie (OM) doet zeer uitgebreid strafrechtelijk onderzoek naar de ramp met vlucht MH17. Binnen het OM is het landelijk parket hiermee belast. Hoofddoel van het strafrechtelijk onderzoek is het opsporen en vervolgen van de daders. Verder heeft Nederland een leidende rol in de internationale samenwerking met de landen die zijn getroffen door de vliegcrash. De komende periode vinden er in dat kader meerdere internationale bijeenkomsten plaats.

Internationale contacten en inspanningen

Op 21 augustus jl. bracht de Minister van Buitenlandse Zaken een bezoek aan Kiev. Hij sprak daar onder meer met vicepremier Hroisman, Minister van Buitenlandse Zaken Klimkin, de OVSE en het Internationale Rode Kruis. Tijdens het bezoek kreeg de Minister de toezegging van de Oekraïense regering dat zij haar volledige medewerking zal blijven geven aan het onderzoek en aan een herstart van de repatriëringsmissie zodra de veiligheidssituatie dat mogelijk maakt. Ook de OVSE-missie ter plaatse alsmede het Internationale Rode Kruis stelden bereid te zijn te helpen bij het verdere onderzoek. De Minister onderstreepte in alle gesprekken dat de repatriëring en het onderzoek voor Nederland de hoogste prioriteit houden.

Teneinde een veilige omgeving en een ongestoorde en onafgebroken hervatting van de repatriëringsmissie te bewerkstelligen, blijft Nederland zich internationaal inspannen voor de zo spoedig mogelijke totstandkoming van een volledig staakt-het-vuren. Hierbij vraagt Nederland in het bijzonder aandacht voor een staakt-het-vuren op en rond de rampsite van MH17. Mede op aangeven van Nederland onderstreepte de Raad Buitenlandse Zaken van 15 augustus jl. unaniem dit belang (Kamerstuk 21 501-02, nr. 1407). Het kabinet zal dit tijdens de Gymnich-bijeenkomst van 29 en 30 augustus a.s. en de Europese Raad van 30 augustus a.s. wederom met de andere EU-lidstaten bespreken.

In overeenstemming met Veiligheidsraadresolutie 2166 heeft Nederland de VN-Veiligheidsraad op 1 augustus geïnformeerd over de Nederlandse inspanningen op het gebied van berging en identificatie van de stoffelijke overschotten en het technisch onderzoek naar de oorzaak van de crash. Een vervolgbrief met de meest actuele stand van zaken gaat deze week naar de Veiligheidsraad.

Humanitaire hulp en VN appeal

De voortdurende gevechten tussen het Oekraïense leger en de separatisten hebben hun weerslag op de humanitaire situatie. Volgens de VN zijn er inmiddels 155.800 geregistreerde ontheemden in Oekraïne. Naar verwachting ligt het daadwerkelijk aantal ontheemden hoger, aangezien niet iedereen zich registreert als ontheemde. In het bijzonder is de regio rond Loehansk en Donetsk getroffen. De onveiligheid en gevechten leggen veel druk op de capaciteit van lokale autoriteiten waardoor levering van basis- en andere voorzieningen onder druk staat. De bevolking zit momenteel onder meer zonder elektriciteit en stromend water. De stroom vluchtelingen uit dit gebied is de afgelopen weken dan ook toegenomen. Met de winter in aantocht en een toenemende stroom ontheemden is het noodzakelijk voldoende opvang te realiseren voordat de kou inzet.

Nederland en de internationale gemeenschap zijn bezorgd over de humanitaire situatie. De Minister van Buitenlandse Zaken heeft tijdens zijn bezoek op 21 augustus aan Kiev uitgebreid gesproken over de humanitaire situatie in Oost-Oekraïne. In die gesprekken is aangegeven dat Nederland bereid is bij te dragen aan het lenigen van de nood en aan het extra aandacht geven aan de problematiek in internationale fora.

De VN heeft op 14 augustus jl., samen met de Oekraïense autoriteiten, een Preliminary Response Plan gepresenteerd met een budget van USD 32,6 miljoen. De Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Zweden en Zwitserland hebben toegezegd te zullen bijdragen. Nederland stelt 0,5 miljoen euro aan dit noodhulpverzoek beschikbaar. Dit is additioneel aan de eerder aan het Rode Kruis beschikbaar gestelde bijdragen van totaal 0,2 miljoen. Het Rode Kruis zal hoogstwaarschijnlijk eind augustus haar noodhulpverzoek naar boven bijstellen. Ook ECHO (European Commission Humanitarian Aid Office) heeft eerder 250.000 euro gegeven aan het Rode Kruis. Recent is een additionele bijdrage van 2,5 miljoen euro beschikbaar gesteld, die voornamelijk naar het Rode Kruis gaat, alsmede naar enkele in Oekraïne aanwezige NGO's.

Rusland heeft ook humanitaire hulp gezonden, zonder coördinatie met het Internationale Rode Kruis en zonder instemming van Oekraïne. Het kabinet acht het van groot belang dat alle hulp geschiedt met instemming van Oekraïne en voldoet aan de internationale standaarden.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
F.C.G.M. Timmermans

De Minister van Defensie,
J.A. Hennis-Plasschaert

De Minister van Veiligheid en Justitie,
I.W. Opstelten